

Л.М. АІБДАЛЛА

**ГЪАІКЪИЙКЪАТ
ТІАБАЛАУЙ**

Абдалла Л.М. Гьакъийкъат тIабалауй

*Юшебы эвлиябийди одкIунийбышеенче
алеетIу: Тауратеенчен, Пейгъанбарарши-
ни Киттаббышеенчен, Забуреенчен, Ин-
джилеенчен маънакван сакIалауйбы.-
Чап. 2-ъэсын, хъауйн, 2015.*

На цахурском языке

ISBN 978-91-977327-5-8

КИТАБЕЕДЫН

<i>Алгъмад ва Гьалмыд'</i>	4
<i>Гьакъийкъайна Ург</i>	8
<i>Аллагъынын Джуваб</i>	15
<i>Аллагъна гьакъийкъа</i>	20
<i>Гунагъ (бунагъ)</i>	28
<i>Ибрагъамна дих</i>	37
<i>Аллагъ са ворна</i>	46
<i>Аллагъ ва инсан</i>	56
<i>Хъшигъийн</i>	70

Агъмад ва Гъалмыд'

Агъмад са кьойрахни ташкилатеени ишлемишехъи. Агар увгъее, мана джун ишиле разийра дешдий, хьодкуда ихъес деш. Анджах манъус ишни шоъбайни регъберыква саджигее ишлемишхъай четинда ыхъа. Манкъвее мысаджад Агъмадыс джун гъалракатбы гъагвас имкан гьоолена дешдийки. Шоъбайни ишчерше гъаллауин дагъамын ва вааджидын ишбы регъбере вудже гъауинбы хьинне-ний гьысабаъа.

Агъмадыс хьуленихъее элеес иш бадалааъас вуккийкын. Амма манбы дагъамын вахтбы ыхъа. Рагъалтна ва югна иш глабалавъуй вахарийна иш деш вухъа. Манчиле гъайре, меняанкъал гьеленчиле, джун ишил' гьелен донныхалдын ыхъа. Пылын ымырее халбна джигавхъаахъа вухъа, няъас увгъе манчика манкъвее хьунащейий хьебыдле ушах доламишаъа ыхъа. Агъмад джун ушахаршиле разийра ыхъа, алсас хаалрни духайле Гъалсаные. Манкъвее инже-

рын санаѳалтни университетете
хѳаѳдаххѳа.

Сабара вахтале югна вазият ярами-
шивхѳа, - шоѳѳбеехѳа тезе ишчий,
Гѳамыд' хѳары. Мана сыкыл'ра Алгѳма-
дыле джаванра ыхѳа. Гѳамыд' гѳмаще
шадра ва зараѳатбы гѳаѳа эйхѳи ыхѳа.
Манкѳука иш гѳаѳас вахарийѳаний во-
охѳе. Алгѳмадыс ишил' дост авайкы.
Манбы кар охѳанас саджигеени гѳа-
вайклан, ишиле хѳийгѳа саджигеени во-
охѳи. Гѳалмыдир эвлемишхѳаний,
манкѳус Аллагѳе ѳкыдле ушах гѳуво –
кѳойре дих ва кѳойре йиш. Сыкыл'ни
вахтале Алгѳмадыкеий Гѳалмыдике дѳе-
лесин достар вухѳа.. Манбы сана-
санбышаалнкѳа мигѳманийвалисний
гѳавайклан. Манбышис саджиге гивѳур
чей илѳдгѳуй хошесхѳаний хѳадайле.
Саѳалтбишика манбыше кѳаджейнчике-
ний кѳайиххѳыйнчикен гаѳбыни
гѳаѳамбы.

Цѳедда манбишин гаѳбы садджу
джони ишни гѳалкѳеедынбыний эйхѳи,
гойне-гойне вааджибни ылмрени суал-

бышди гьаклеедынбы гьаъа ыхъа. Ман-
бышда кьойирсана диныс ыбадат
гьаъамбы вухъа, амма гьаарункъухъад
джун инам ыхъа. Алгьмад ыхъана мусур-
маний, амма джуни югни достее Таура-
тын, Пейгъанбарын Китаб, Забур, Инжил
китаббы хьалдаххъа ыхъа, Ылса Масихна
асхаб ыхъа. АлгьмадыкӀле Гьалмыд' дӀеле-
сийваленче ацлахъи лети, гьаманимеега
манкъуни инамылхъана гьуӀрматааъа
халбхъоохъи гьибгъыл. Алгьмадее анна-
мишаъа гьидгъыл, джуни достухъад Ал-
лагъыкван хусусы алакьабы ыхъай.
Магъдын алакьабы джухъад мысаджад
ыхъайнбы деш, манчихъа гора манчиква
марахламишехъи гьиргъыл'. Мункум воб-
на Гьалмыдин алакьабы Аллагъыкван
Масихыка багълыда ихъес. Вуджеейид
Масихылхъа инам гьаъа ыхъа, амма
менягъад. Кьуръне одкӀунни Ылса
пейгъанбарни, Мар'ямни дихни,
гьаклеени гьыргыни джуваббышилхъа
Алгьмаде инам гьаъанний. Манкъвее
кӀорааленче Масихни гьаклее
хьалдхъыйн. Масих Мар'яме ухой,

манкъвее Аллагъни иджазайка халда карамат ишбы къаджей, Манкъуни гьакъее Инджиле одкун ыхъай, Алгъмадыкъле ацла ыхъа. Манчика барабарда Алгъмадыкъле ацла ыхъа, джухъад Масихни гьакъеедын клоран маълумат дехъай. Манкъун гъавас ачмишхъа Аллагъе къаховойни Пейгъанбарни (Расулни) гьакъеедын ацлаал' алеетлас. Къуръане-ейид манкъус джурабаджур добы гъели водунбы.

Са элейс, Алгъмад оолрхас дахы, джунни достуке Гьалмыдике Масихни гьакъеедын хъидгъынбы гъаъа. Ман хъидгъынбы марахукани ва вааджибни суъбатылхъа сабкъл¹.

---

¹ Масих «эннамшауна» («илёкьуна») эйгъен водун. Аваала Исраилл' тахтылхъа хъалессе гыхъа паччагъыс хъыняал'ний хъадагъва. Ылса пейгъанбарни девыре джамагъалтын Масихын арыийний гозетяъа. Пейгъанбараршини китабни гылсабыква, Масих (йагъни Иманьквана Паччагъ ва Азад) паччагъ Давудни нассыленчена ыхъа. Мана дюнийейлхъа арына инсанар алабыке азадагъас ва барабарийвалла ва гъаммашийна Паччагъийвалла тасдикъагъас.

Гьалкыйкьайна Ург

-Мар`ямни духайни, Ысайни гьалкее зас хабар гьееъэ – дихъатука Алгмаде хыйглан. Зас Манкьуни гьалкее халда ацлахьес ыккан.

Гьамыд` сыкыла фыкырамишхьайле хыйгъа, эйгы: - Агар вас ацлахьес ыкканхье, няъасый Масих дюнйейлхьа арлы, вакле гьалкыйкьайна маъна ваацлавхьес вуккан.

-Гьалкыйкьа? Ман гьиджова эйг`енне водун? - Алгмаде хыйглан.

Гьалмыдее джаваб хъели:

-Гьалкыйкьайна маъна Кьурбаныс (Ид-Ал-Ахта) кьарсырый вобна. Вакле кьавуххьу вихьес гьаадиса, нягьалрий Аллагье пейгъанбар Ибрагьамыке джуна дих кьурбаныс гиклас гьеххьы ыхьай. Гьиджони бес ихьес Ибрагьамни духайк`, агар Аллагье манкьуни джигее давар кьахдивунахий?

-Ибрагьамна дих хьикласданий,- Алгмаде джаваб хъели.

- Гьооо, гьалкыйкьайна метлеб гьамана вобна,- Гьалмыде эйги. - Ненахее ненкьунихье джигее хьеклана. Аллагьее инсаныле гьалкыйкьайс гивклас кьурбанна кьарг кьахову. Зынар гьамани джар гьаллее ворна, Ибрагьамна дих хьинне,-гыргынкьухьад оллум водун.

-Вас манчика гьиджон эгьес ыккан?-сыктыпра нашхьехьенкьве хьинне Алгьмаде хьийган. Гьалмыде серрасыда джаваб хьели:

-Манчини гьалкее Пейгьанбараршини Джузбышее, Инжиле одкун водун.

Бунагьбышин алхир оллум водун, амма Аллагье гьувой - Ылса Масихьыквана, йишди Пейгьанбарыква саджигеена гьаммашийна ымыр вобна.(1)

Йизди бунагьбышин алхир оллум водун. Зы бунагьбынана ворна.

Мебынбышди улепбышди гьийр белки зы дюзыра кьедже, нягас увгье йигьыс зы ыбадат гьаа, Аллагьыны

джуваббы абзараѣа, манкъус к1ылвалла
гѣаѣа. Анджах Аллагъни гыйд захѣад
бунагъбы водунбы. Ворнанеехан сахъе-
ейир Аллагъни гыйр бунагъбы дешда?-
Гѣалмыде хыйг1ан.

-Дѣѣш! – эйги Алгъмаде. Бунагъбы
денана садджу Аллагъ ворна.

-Магъадхѣе, Манкъуни гыйб гыр-
гынбы бунагъбынанбыне воохъе?-
Гѣалмыдее хыйг1ан.

-Гъоѣо, гъел`бедти,- Алгъмад разехы.

-Манчихъа гора, зынар Ибрагъмна
дих хынне ворна,- олумни вас-васе.
Бес нявхъа гѣалкъыйкъа, йизди бунагъ-
бышда? Дишде бес Аллагъе йизын бу-
нагъбы алеет1асда гѣалкъыйкъа къахо-
ву?- хъидг1ынбы гѣаѣа мед Гѣалмыде.

Алгъмад гъиджонбы эгъесда аху.
Гѣалмыде эйги:

-Масихыква са девыре ешемишхъани
Йалгъйѣ, Закрарийни дихеѣ, Мана
цлерра къаджейнкъал увгъойн:

Дюнйейн бунагъбы алеет1ас Ал-
лагъе къховуна Гѣалкъыйкъайна Ург
гаамаѣа!(2)

Масих инсанни тайфайна ург деш
вухъа. Мана ыхъана Аллагъна
Гьалкъийкъайна Ург. Мана Аллагъке
хъабы. Мана хайбышеенче абы. Ал-
лагъни рыгъке Мар`ям вухъне йихъа
ва гаде уху. Вакле ацан, манкъукле
увгъойн: Ылса, Мар`ямна дих, Аллагъна
кал`ма ва Аллагъын Рыгъ. Ман бунагъ-
бы дена темизра ыхъа. Мана
хайбышеенче Аллагъна гьалкъийкъайна
Ург хьинне чӀиелхъа ары. Аллагъни
олгее темизна ва хъобкуна ылмыр
гъавъу, Масихе субутауйн, Вудж
гьалкъийкъайна Ург ыхъай. Манкъус мы-
саджад лазымхъа деш эгъес: « Яреббин Я
Аллагъ, йизын бунагъбы багъышеэ
(Астафирлагъ Аллагъ Ал`- Алзим)»,
няъас увгъе Мана вудж эн темизна Ал-
лагъна Гьалкъийкъайна Ург ыхъа. Мана
дюнейейлхъа Аллагъна Гьалкъийкъайна
Ург хьинне арыхъа гора, дюнейейлин
бунагъбы джулхъа алетасдимее, мана
гьалкъикъана гиклас уху ыхъа. Манке
Мнкъвее джуна ылмыр олумыке бада-
лавъу. Амма мана хьиклӀле хьийгъа

ич1урхъана. Ич1урра Мана
халйбышеехъа учмышхъа. Са вахтал`
мана дюнйейлхъа айресда.

Гьалмыдее сык1лба гагына сесдена
к1ры гяххы, Алгьмадыхъа иляккы
эйгы:

-Зынар Ибрагьамни духайни гьаллал`
вор,- олумни гьулкымни авурор. Амма
Масихни , темизни Гьалкыйкьайни Ур-
гыни кумагыква йизын бунагыбы гьод-
гьулуйнбы. Мани Гьалкыйкьайни Ур-
гыква Аллагье шас йишин дюнйейл`
гьауйн бунагыбы багышау ва гьамма-
шийна ылмыр дженнетехъана гьаа-
гу.Масихе гьыргункьун бунагыбы,
Алгьмад йигьынбыд чикана , Джулхъа
алеет1у.

Алгьмад хил`дже гюьур фькреехъа
айк1ан. Сабара вахтале манкьве эйгы:

- Агар Масихее гьыргын дюнйейлин
бунагыбы Джулхъа алеет1е, манке зы
хык1ас дешёр ки... Манке захъаб гьам-
машийна ылмыр воб.

-Алгьмад,- эйгы Гьалмыде,- фькрее
аххье, йигьын едике ыхъайн йигь водун,

Масихе йигъни хаан акка гета. Манкъве Джука пай абы ва вак1ле эйгъен: «Алгъмад, Зы вас гъайна пай гъевлес вукан. Манчее – бунагъбы багъышауй, гъаммашийна ы1мыр ва кыйна Аллагъыквана ич1убна гаф. Амма водунбы сабара усулбы: гъу тубайлхъа айрес ыккан, йигъын бунагъбы ашкарагъас ва зы йигъни бунагъбышди джигее гъалкыйкъана гик1ас. Агар гъу манчиква разирахъее , пай йигъна вобна, дэъэшхье-дешда вас пай».

Алгъмад къайиххыйнечил ооъар фыкырамишехьи.

-Гъу фыкырамишехьи ихъес, нягъалбна джаб месалаий чечнайс аблявзу, -эйги Гъалмыде. – Анджах гъар элеес Аллагъыс ы1бадат гъагъани инсане, Аллагъысахъана Масихылена йалхъ гъа-агванкъал гъаман акар водун, ич1ур хъыхъайни Ы1сее, Мар`мни дихе йишин акка гетуи. Манкъвее Вудже Инджиле эйгъен:

Зы аккани гыйр илёрзул, ман гета водун. Ненкъук1лейи къайиххыи сес

аахъе акка, Зы маъад одхъунийн
тлаъалм ессийква, ессе Заква
гъаъас.(3)

Гъалмыде гаф цыцлааъа:

- Масихъе акка ачухау ва мана
йигъни ылмырехъа хъортулий,
манкъука къыкнй йишон къолнахъауй -
гъман гъаман джад водун Аллагъее Ву-
джее гъоолена пай гъар инсане къабы-
лявъуй.

-Вакле ацланне, Гъалмыд`,-
Алгъмаде эйгы,-гыргын гъу хаба-
равъуйн Масихни гъалклеени гафын зас
клоран эсер гъаы. Къайиххыйнчини
гъалкле зас фыкырамишхъес ыккан. Зы
инам гъаъан къолдъэсди горуше гъалед
манкъуни гъалклеедын ацлаал`халда
алетлас.

Аллагын Джуаб

- Шенчин, олгее Ылсайни , Мар`ямни дихни гьалкее гьавъуйни гъу зас гафын фыкырамышхьесын билиг гъуво,- алгътиятыква йишонаъа Алгьмад гийгъал. Масихни гьалклеена гаф гивгъалссе гыхъа зас сабара суалбышин джаваббы къайиххьес ыкканий.

- Гьелбедти бес, - джаваб Гьалмыдее хъели. Олгеехъа джад ацла ыхъа , гьиджойи Алгьмадыс хъидглынаъас ыккан.

-Алгьмад алгътиятыква гийгъал:

- Вакле ацланне, ши мусурманерше , хайбышеенче адыни китаббышилхъа : Тауратылхъа (Мусайни хъони китабылхъа), Забурылхъа (Давудни нашидыбышилхъа), Инджилылхъа (Ылсайкена шадна хабар) ва Къуръанылхъа инам гъаъан. Анджах зас халдхъауин , гыргын китаббы, Къуръаныле гъайре , джугьутершейий хачбаразаршес пычауинбы, манбы мани гьаллалхъа хъаляу, маъад одклунийнчилхъа инам гьидяъас хьинне. Эвлиябышин Од-

кӀуний, гъу инам гъаъан, пычауйн (мо-харрафау) ва ман гъалкеныи гъоран аликкыйлхъа сакӀалаъу.

- Ман джуваббы тасдикъаъасын субытбы вахъад водунбыне?- Гъалмыдее хыйгӀан.

Агъмад ськылыра фыкырамишхъа, манчысн джаваб кьалрани ихтелетиле гъайре идяака.

Гъалмыде эйгы:

- Эгье, мысайи ман бадалхъайбы хъа, нишихъа горайий манбы гъаы?

- Манчини гъалкеедын ацӀаал' захъад дешин,- Агъмадее эйгы. Маъгадни вваджидни суалбышис шаваджад сас джаваб хъуво деш.

Сабара манзил' ол'мишивхъайле хыйгъа Гъалмыдее хыйгӀан:

-Гъу фыкырамишхъес алхаее, ненкъвее хъее Къуръан бадалааъава?

Астаафирлагъ Аллагъ (Багъышеъэ Аллагъ),- сесеква Агъмаде эйгы. – Ман мысаджад ихъес деш, иманыквани инсарше шавусджад малъгадни ниятыква Къуръаныс хыл' хъетӀас гъассарас деш.

Гьалмыде джаваб хъели:

-Манке бес няъас гъу малгъар фыкы-рамишехъи ши Тауратыс, Пейгъанбарни Китабыс, Забурыс ва Инджилис бадалыйвал'бы гъаъава. Гьалкени инамчерше бес гъайсаре Эвлия Одклуний пычаъас? Хайбы, чиебы идхъынни, гыргын кар ацлани ва гыргын кар аххани Аллагъылхъа зы инам гъаъан . Манкъвее инсанаршис Джун Джуваб гъуво, ва манкъуни гъукумее водун ман Джуваб гъуваджий. Гьалмыд' дихъатука Алгъмадхъа иляккы хъийглан:

- Гъу инам гъаъанне гыргын кар дюнйейл' Аллагъни раазиваликва эйхъива?

-Гьоъо,- эйгъи Алгъмаде.

Гьалмыде мед хъийглан:

- Манке гъу гьалклерар инамишехъенане Аллагъе цедда Джун Джуваб хъахову, хъийгъа ман пычаъас гъассырва? Гъиджон Аллагъыхъаб гъукумне девхъа Джун Джуваб саламатда гъуваджеста?

-Гьоо, гьел'бедти, Аллагьыхъаб гьу'кум вобна Джун хусусы Джуваб саламатда гьуваджесда,- разехьи Алгьмад.

-Ацланне, Алгьмад,- эйгьи Гьалмыде ,- Эвлияйн Одк'луний –ман карамат китаб водун, ман 1400 сенна одк'лун! Махъа Таурат (Хьодле Мусайн китаб), Забур (Давудын нашидбы), Инжил(Ылсайна шадна хабар)ва медын Аллагьни пейгъанбарашин китаббы гьадак'ва. Таурат, Пейгъанбарын Китаб ва Забур дюнейлхъа Масих айрессе къахову, амма Инжил ойк'лан гидгьылын Масих дюнейлхъа арылле хьийгъа. Эвлиябышин Одк'луний хьебни джурайни мизел' одк'лун.

- Нени мизаршил'не?- хьийг'лан Алгьмаде.

- Аваалы джу'гьутершини, арамейни ва грекаршини, -джаваб хъели Гьалмыде. – Джун Джуваб хьихеленкъал Аллагье джурабаджур инсанар ман еймишаъас ишлемишавъу: улт'анар, вакилар, пешекарар ва балугъчер. Эвлиябышин Одк'луний - ман Аллагьын нур водун. Ман

окланас халбба вахтый халдда одклунийбы
лазымхья ыхьеейид, ман садибын Од-
клуний водун. Гыргыни Эвлиябышини
Одклунийенче са тема вобна алгъаал.
Алгъмад, манчин дойдид Масих водун.

1400 сenna Аллагье бес садджу Ма-
сихни гьаккеене увгьо?-матхья Алгъма-
де хыйглан.

-Алгъмад, -алхана гъаа Гьалмыде,-
Аллагье Масихни гьакее быкырын
таарыхна, кыйнийни йигьылхъаме
эйгье водун.

-Ман малгъад эйхьеннеки?- фыкыра-
мишхья Алгъмадее хьидгынаа.

-Гьел'бедти, Аллагьыке гъаас дяалхан
кар дешин,- джаваб хъели Гьалмыде .-
Амма манчини гьаклее ши хыгыйни
горуше эгьес.

-Яхши, зы ман марахука гозетяасын,-
эйгьи Алгъмаде.

Аллагъна гьакъийкъа

-Ацлахъес ыкканий, нягъагърий Масих Эвлиябышди Одклунийна алас тема вухъа?- Алгмаде хыйглан.

- Масих Аллагъна Гьакъийкъа Ург вобна, Манкъвее Джулхъа йишин бунагъбы алету, ши увгъойн йикелее?- хыйглан Гьалмыде.

-Гьел'бедти, кулле зы ман келиханае,-джаваб хъели Алгмаде.

-Аллагъе гьакъийкъайни гьаклее быхырын таарыхна Ылса , Маар'ямна дих ихъесме эйгъи ыхъа,- Гьалмыде эйгъи.

-Вас манчика гьиджон эгъес ыккан?- Алгмаде хыйглан.

-Хабилнийий Абилни девре хулейре инсанне дунейел' ешемишивхъа?- Гьамыдее хыйглан.

-Алгмад матехъи суалыле, джаваб хъели:

-Ёкъуйре: Адам, джуна хунаще Гъава, Хабыл ва Абил.

-Садджу ёкъуйре, эйгъи Гьалмыде. – Анджох манбышкеле ацла ыхъа, Ал-

лагъыс ыбадат саджу гьакъыйкъале гьаъас эйхьи ыхъай. Ненчене манбышиклe ман ацлахъа? - Хыййглан Гьалмыде ва вуджееджад чисын джаваб хъели:

Манбышиклe ацла ыхъа Аллагъ те-мизра ва эвлияра, инсан-бунагъбышиква. Манкъун бунагъбы гьогъаласдиме, гьакъыйкъа гивклас вуккан.

Нулгъ Пейгъанбаре Аллагъыс ыбадат гьакъыйкъайле гьау; Ибрагъам Пейгъанбарейид – гьакъыйкъайле гьау; Мусса Пейгъанбарейид, Давудеейид, Масихни эл'чершед Аллагъыс ыбадат гьакъыйкъайле гьаы. Ацланне вакле, зынад Аллагъыс ыбадат гьамани къайдайл' гьаъа ыхъай?

-Деъэш, гьалшде гьу зарафатод гьаъа, гьу базарехъа олххъа дешёр ки къаргалившес, хыййгъа мана гьакъыйкъайс гивклас,- алхъана гьаъа эйгьи Алгъмаде.

-Зы Аллагъыс ыбадат Масихыле, Аллагъни Гьакъыйкъайни Ургыле гьаъа. Манчин йизын бунагъбы Гьакъыйкъа гьавъуйнкъал гьодгъулуйнбы,- эйгьи Гьалмыде. – Инжиле одклунодун:

«Аллагъ са ворна» , Аллагънийий инсанни алрее са алрачий- Ылса Масих ворна. Манкъвее Вуджее Вудж кирана гъувы, Мана Аллагъее дюнйелхъа къаховуна чини вахталийна шагъад ворна. (1).

Ворна садджу са Аллагъ, сайир Джунийий инсанаршини алрена алрачий- Ылса Масих. Манкъве Вудже Вудж гыргынкъуни вуклеле гъакъийкъайс гъуво, Алгмад , валер. Быкырын таарыхна, къийнийни йигъылхъама инсанее ыбадат ичлурни Аллагъыс гъакъийкъайле гъаы.

- Закле къеджен, гъу эйгъенчил' зы къаммишехъи гийгъална, амма зас манчини гъаккле клоран ацлал' алейтлас ыккан,- къаиххъыйнчиле матхъа Алгмаде эйгъи.

-Гъалмыдее фыкырамишхъа эйгъе:

-Аллагъе быкырын таарыхна, алсас Муса Пейгъанбарыле Тауратеенче гъакъийкъайна маъна ва метлеб ашкаравъуна. Гъакъийкъайни маънаан, Къанунни вирдыква (Ал-Шариа) ашкарада

гъайни Одклунийни джуваббышее ашка-
рехъи:

Къаанунын табалаъан гыргыни ка-
ран темиз'хъай эбыква, эб гъидявъу
багъышийвалла дешда. (2)

-Гъиджон гыргын гъакъыйкъайка
багълыданан ацлаал' Ылсайкане,
Мар'ямни дихыкване багълыда?- марах-
ламишехъи Алгъмад.

-Гъайнягъад, - эйгъи Гъалмыде. -
Гъакъыйкъайни маънани ацлаликва ба-
рабарда пейгъанбарарше джурабаджур
караматбы Масихын йишонаы. Манчини
алрееъаб Масих дюнйейлхъа айресдава
эйгъена вухъа. Манкъвее Вуджее Вудж
йишин бунагъбы къякланаъасдиме
гъакъыйкъайс гъелес. Гъамыде Эвлия-
бышин Одклуний хъыгъайшу, ман ач-
мышау ва Алгъмадыкле гъагу.

-Гъаайня, вуджар илякке, друстда од-
клун водун: Масихылена гъакъыйкъа
Ишях Пейгъанбаре 700 сенна гъихъа
Масих айрессе гивклу:

Манкъве Джулхъа йишин заъыфбы
ва чирвал'бы алеетлу. Ши фыкырний

гъааъа:Аллагъе мнкъус джаза Джун
бунагъбышиле алланехан гъааъа, ге-
та, манчихъа гора Манкъвее алаб
цъыцааъа. Мана йишди бунагъбыши-
ле алла яраламышау, йиши къаанун
гъидваджийхъа гора безмишау.
Шахъад сюлгъ ихъесдиме, Манкъус
джазаа гъавъу. Мана яраламишауна,
ши хъувабкааъасдиме. Ши вакъабы
хъинне гъадарувхъайнбы, гъарна
джун боклани туцина аркын, амма
Аллагъе манкъулхъа йишин бунагъбы
алиххы. Манкъве сулк ва уцлур
цъыцау, амма джун пышнебы аахъы
деш.Ург хъинне, Мана гиклас ары,
къоранайни олгеехъа хъоощарна
вакъа хъинне клерчу, манкед
манкъвее Джун пышнебы аахъы
деш.(3)

Алгъмад, динни гъалеклени клорани
фыкырсехъа аркын,хыййглан:

-Гъакледадне ман Ылса, Мар'ямна дих
дюнейейлхъа айрессе одклун ыхъа?

-Гъел'бедти, Одклунийка Масих ,
1000 сenna гыхъа ешемишхъайни Пач-

чагъ Давудни насыленчена ыхъесва
увгъо . Мааъад Давудна нева Масих мы-
сайий ва няайий гиклас одкӀун ыхъа.
ВакӀле ацӀан, манкъун олум хыллийн ва
азабыкван . Манкъуни майитни аанче
баркубы чуруныке агъау. Забуре одкӀун
водун:

ОртӀул'на зы хъян хъинне; йизын
гыргын барквбы отӀулуйнбы. Йизын
йикӀ моохылхъа садкӀыл коксийл' эр-
мишхъа. Йизда гудж къурухъувхъа
къафа хъинне, миз' дукъанык' ади-
бкъын. Гъу зы олумни мугреехъа
гиххъы. Йизди душманарше, хвеебы-
ше хъинне зы гечӀу; азгъунар
гыхъийалла сабы, йизди къел'быше-
ехъа, хылепбышеехъа джидабы этаы.
Зы йизын барквбы гыӀсабаъас аха-
сынбы, манбы захъа иляккы хъал
гъооли шадехъенбы. Манчин чини
аӀрайл' йизди палтарыс чоп кӀябад-
чи.(4)

Мани джазаакани олумна хабар
Давудее гъуво. МаӀгъдын олум джуни
девырее гъале гъаъа ыхъа деш. Ва ацӀад

ыхъа деш. Ман хил'дже хыйгъа, Ыса Масихни девурее, римлянарше гъаа ги-бгъыл.

-Джитлада, вас эгъес ыкканан, ман увгъойбы Ысайни, Мар'ямни духайни девурее быкырхъа?- Алгъмад марахламишехи.

- Гъо, садджу манбыдjad деш, хаџда медын одклунийбыд Масихни девурее быкырхъа, - джаваб хъели Гъалмыдее. – Масихе вуджееид хулехъее увгъойн, Вудж арына Джуна ымыр гъауйн бунагъбышике бадалааъас (фида). Джуни гъаклее Вудже увгъойн:

Дюнийелхъа Инсанхъинне арына Зас къуллых гъааъас деш, мерынкъус къл'валла гъааъас ва Йизда ымыр мерынкъуни бунагъбышин кира залхъа алетлас. (5)

Алгъмад , гъалше вакле къеджен, Алагъни гъакъийкъайни гъаклеедын маълумат Эвлияабышди Одклунийбышенче нягъалдый, ва нягъадый ман Масихни девуре ыхъа?

-Гъамыд', закӀле манчини гъакее олгийл' хъайиххыйн деш. Ман геед ма-рахука вод. Зас вахт вуккан манчини гъакее фыкырамышхъес. Инам гъаъан, гъайни батеес ши хъызаахийнкъал, захъад гъалед хайдда валхъа гъелесын суалбы ихъес, - эйгъи Алгъмаде.

- АлеетӀе пайис заке гъайин Эвлия-бышин китаб, - эйгъи Гъалмыде.-Гигъле хъалдаххъа Инжилыле, мааъад Масихни гъакее ва Манкъуни караматбышди ва ацӀаал'бышди гъаклее одкӀун водун.

- Сагъул – варул', эйгъи Алгъмадее. – ЗакӀле хуленихъе элеес « ОdkӀуний-бышди ессибышди» (ахл ал'-китаб) къайиххы, амма ман ОdkӀуний зы мыс-аджад хъалдхыйн деш. Ылсайни, Мар'ямни дихни караматбышди, ацӀал'бышди гъаклеедын зы ацӀал' але-етӀас гозет' одхалс алхас деш².

---

² Дараджа, Ылсее Вудже Джус гъувына

Бунагъ (гунагъ)

Гьалмыд',- саакитра гийгьал Алгьмад.-
Йишди алхреени горушыле хьийгъа зы
Масихни гьалкее геер фыкырамишхъа,
нягьалбий Манкъвес Джуна ымыр инса-
наршины бунагъбы алеетласдимее гьуво-
ва. Анджах са кар водун, зас ацлахьес
ыкканан,-ненчене бунагъбы ээхьи. Ваке
манчини гьалкеедын джаваб хьелес
алхасынне,- серрасыни сесеква Алгьмадее
хьийглан.

-Алхасын,- джаваб хьели Гьалмыдее.

- Ненчейи бунагъбы хьады ацлахь-
есдимее эн къомахъа савклалас вуккан.

Таурате (Мусайни хьони китабее) ши
хьалдаххьалн : Аллагье дюнйейий инса-
нын тайфа идхьынийле хьийгъа,
Манкъве инсан дженнетеехъа олтирау.
Дженнете инсан темизра ыхъа ва Ал-
лагьни рагьамыква ешемишхъа. Вакле
къайиххьы ихьес, мааъад слагъв къайик-
кы , манчин дженнетын къурлыш бада-
лау. Алгьмад , гьиджоне мааъад бес
ыхъа?

-Шейтлан ады ва мааъад гыргын сайидкылыйн,-джаваб хъели Алгмадее.

- Гьоъо, гъу дюзира ворна!- эйги Гьалмыдее. – Аллагъе инсаньс дженнетени йивына мейваа оохъанас тууба гивхъы вухъа. Манкъвее Аадамыкле увгъоин:

«Вас вуккани багъеени йивна мейва хъобху оохъне, амма югыный писин ацларалъяни йивна мейва хъумооха. Мана мани йивыле хъобху обхъунни йигъыл', гъу хъикласда». (1)

Амма шейтлан хочейни донее ады Адамий Гъава гъадаравъуйнбы, манбыше Аллагъыхъа клыры гъидёву къадагъайна мейва обхъун. Манчин алхир писин ыхъа – бунагъ инсанни джанеехъа икевчлу, малгъаб инсанар бунагъламишивхъа.

-Гыргын инсанарне бунагъбышиква вобонбы,-инаммыш дехъи Алгмадее хъийглан.- Зы манчика разехъи деш. Нишихъа горане гыргынбы бунагъчеер вухъа?

-Инсане, вуджее обхьунни мейваан
гьалракат алетту,- эйги Гьалмыдее.-
Манкьуни джане югуный
писин(хьаллан) алликы³.

Саджар инсане са вахтал`мункум
вобна югун ишбы кьаджес, манчихьад
хьигьна писинбы кьаджес –гьорбы
гьаьас, сихбы гьаьас, дёлесна инсан
масса гьелес. Инсан мункум вобна сада-
кьна, ралгьамнана, джомардна,
майил`нана ихьес, мункум вобна мутта-
дее пахырнана, азгьунна, гьалясыз ва
медын бунагьбынана ыхьес.

Алгьмад, вакле хьодкуда ацлахьа,
мана дагьамийвалла гьргынбышис
аайдба вобна. Гьргын динбы мана
дагьамийвалла гьалллаьас чалышми-
шехьи. Гьргыни гьолкуматбыше ман-
чиквана кьадагьа (мубариза) гьааьасын
кьаанунбы кьабыляьа. Амма эн писин
ман водун ки – инсанарше джоджад
джос ацла-ацла бунагьбы кьазанмишаьа.

---

³ Шейтан писди джинаришна хаалрна
ворна. Манчикле иблис, карчу, алихьалехьа
вад эйгьен

Зы хьокуда дишее эйгы? - серраасыра
Алгьмадыхъа иляккы, Гьалмыдее
хьийглан.

-Гъу эйхьени джуваббышилхъа зы
инам гъаан. Ман бунагъбы инсане
гъаанбы,- эйгы Алгьмаде,- анджах
шейтлан гьиняаад гьиджо гъаанне?

-Шейтланын, бунагъбышди кумагьк-
ва инсанни ва инсанаршини тайфайни
ылмрени оона гьолкум алебтлу,-
Гьалмыде джаваб хъели. Адамейий
Гъавее дженнете гъауйни гьалатын,
кьийнаб инсанар бунагъбышике кьора-
мишивхъес гъавайсар деш. Инсане мед
бунагъбы гъаанбы. Бунагъбышди кума-
гьква шейтланын инсан чини курмее
аххъаххъа . Бунагъбыше ши Аллагьке
алкъана хъааъа. Бунагъбы ыхъайхъа го-
ра, гьалше дюнейел`джурабаджур
писин гъаалдисабы ээхьи.

Аллагье гьувойн гьыргын айдынын во-
дун, амма далвьийбышиква, гьыдчат-
бышиква, фалякатбышиква,
члрвал`бышика абына зулым йишди бу-
нагъбышин натийджабы водунбы.

-Вас эгъес ыкканан, Аллагъе ши дюнйейлхъа гъайнягъбынбы деш ибхын, кыйнийна йишда ылмрена вазият Адамни бунагъбышин натийджа водун?- хыйглан Алгъмаде.

-Гъел бедти!-халдни сесеква Гъалмыдее эйгъи. -Бунагъ инсанни джанеяхъа Адамыке хъабы, одклуод:

-Бунагъ дюнйейлхъа са илум нсаньке хъабы, бунагъыква олум хъады, манчихъа гора гыргынкъухъад олум водун, нягъас увгъее гыргынбыше бунагъбы гъаы.(2)

Эн писиньд бунагъын алхирыд джананий рылгъын олум ыхъа.

-Джананий рылгъын олум?, Рылгъын олум гьиджоо карне водун ?- Алгъмад матхъа Гъалмыдихъа иляккы, хыйглан.

- Аллагъе инсанькӀле увгъойн, агар гъу къадагъа гивхъуна мейваа обхъунее «олумыке хъикӀас». Аллагъ гъаммаше дюзгунра ворна, гъаммаше Вуджее Джун джуваб гъуваджен, инсаньс олум гъуво. Мани хъикӀуйнкъал, манкъун рылгъьд хъеклан.

-Нягъалд?- хыйглан Алгмадее.

-Бунагъ гъавъумее инсан дженнетее-че къагъайшу,-эйги Гъалмыдее.- Мана темизни джигеенче, Аллагъыквн алаакъ-абынани джигеенче, дженнетенче къахъа хыгъавгъу. Аллагъыке алкъана хыхъайнкъа, инсанын ичлудын джананыд рылгъ хыклуын. Манчихъа гора инсан дѣлесни алакъабышиква саджигее Аллагъыква ешемишехы деш. Аллагъ темизра ва эвлияра ворна, Манкъухъад бунагъбышикван гъидчуд алакъабы дешинбы, манчихъа гора шас ши йишди бунагъбышике азадааъана Монаджий(Спаситель) ыккан. 4 Алгмад, йигъын гыргын бунагъбы ойкланодунбыва , гъу инаммишехъенане?

Алгмаде , сыкырра чекынмышхъа, эйги:

-Закле ацлан, къолйре маляаик гъаммаше инсаныква янашеба воохы.

- Аллагъыклле йишди гъаклее гыргын ацла водун, йишин югун писин хасиятбы, йишди фыкреедын, йишди ниятеедын кар Манкъукле лап югда ацла

водун, Ман гыргын кар Аллагъе Джусане одкун водун- эйги Гымыдее. Ацланне вакле , Алхиркыяматни Йигъыл йигъын телезюг нени сурайлхъайий чокмишхъес?

-Дээш, садджу Аллагъыкле ацла , кыл`ни сесеква Алгмадее эйги.

-Алгмад. Аллагъыс гъу ыкканорна. Йиклелее Аллагъни Гвалкыйкыайни Ургын - Ыссее, Мар`ямни дихее йишин бунагъбы Джулхъа алетитуй. Гыргыни карахъад багъыш водун,-серрасыда Гвалмыдее эйги.

-Са дакийкыана Алгмад фыкырамышхъа, хыйглан:

-Агар Масих малгьалрна вааджиб ыхъайнкыал, бес няъас Адамыклейий Гвавайкле манкьуни гвалкее кьидийххы?⁴

-Гъу инам гъаъасынне, агар зы увгъее, манбышикле Масихни гвалкее хъайиххы ыхъа,- эйги Гвалмыдее.

---

⁴ *Йагъыц, джегъенняменче*

-Деъш, манчилхъа зы инам гъаа деш. Ман кулле ихъесын кар дешёдын,- джаваб хъели Алгмадее.

-Аллагыс инсан ыккан ворна ва манкъука йишонаъасыр ыкийканна. Гаманчихъа гора, Масихни гъалкее къоманчеджар йишонхъана. Адамейий Гъавее гъалат гъайини йигъылманбышис бунагъбышике илгъебчлесын малълумат гъуво. Бунагъбы инсанаршин джулхъа алетлас айресди Пейгъанбарни гъалклеена манбышис хабар гъувы. Адамыклейий Гъавайкळे Аллагъе шейтаныкळे эйгъен джуваббы къайиххы:

Зы йигънийий хунащейни алрее ледж адчес, йигъни ушахаршинийий хунащейни ушахаршини алрее гъылдчат адчес. Манчин йигъни каллейс ох ылхас, гъу манъуни къелини хъанейс ацакълванас. (3)

Эвлиябышди Оклунийни таарыхее духйебышда нассыл деккини (адамийни) доюка гибгъыл- Ибрагъамна дих, Йалкъубна дих, амма ини элеес едни

(«хунащейн») нассылыка. Са йигьыл` Са дек` дешда айрес, мана садджу хьунащейна дих ихьес. Мани Дихее шейтланна инсаньле оона гьулкум дагьылмышааъас, гьамани вахтал` шейтлан хочейни донеехъа эчлу Манкъуни «пятеехъа» залгьар уlvху гиклас ыккийканас.

Мана гьаалдиса багьлыба вобна Ыпсайка, Мар`ямни дихыква. Манкъвее инсанаршин бунагьбы Джулхъа алетласдимее, гьалкыйкъана Вудж Аллагьыс багьышау.

-Вагь, гьале дюнейейлхъа абыйни цлеббийни инсанаршисджад Аллагье Масихни гьалклеедын малълумат гьувы вод. Манчихъа гора вор Масих Эвлиябышди Одклунийна алсас кьалгьраман. Фыкырамишивхьесын кар шахъад гьале водод!

Ибрагъамна дих

-Зас марахда вод, гъу Инжилни гъалкее нягъалрне фыкырамышехи?-достар меб хъызаахыйнкъал, Гъалмыдее Алгъмадыке хыйглан.

-Гъалкеледад ман караматбышикван Китаб вод- джанеенчен джаваб Алгъмаде хъели, – ненкедждад малгъадын Китаб хъалдхыйн деш. Манчее хъодкуда, марахыква Масихын караматбы одклуод. Манкъуна ваъалз` Сувал`на (Нагорная) лап югна воб. Малгъабна ачухна ва клорана малънаа воб манъуни одклунийбыше, инсан манчиле малъдалехи. Масихее олгеедын къарбышин къайда «къомклена хъау». Манкъвее джун душманар вуккийканас халбхъавъу, Вудж къегъешенбышис югун диягбы гъеххъы.

Манкъун диягбы, олгее закле къайиххыйнчиле, медынбы вод. Зы гарданахъа алятлан, Ман Китаб хъалдаххъанкъал зас хъалдданани суал-

бышысын джаваббы авайкы, джаваббы-мееган джад суалбы хызаххы.

-Ацлахьес ыкканий,- алхъанайка Гьалмыдее хыйглан,- манке дора цледдыйни хызаххыйни вас суалыле гивгьалас.

-Дора ыкканхье,-эйгьи Алгмаде .- Гивгьалас: Няъас Инжил гивийгьал нассылыле – Ибрагьамыле , хыйгьна Давудыле, алхреехъа Масихыле?

Сабара гагьна фыкырамишхъа, Гьалмыдее джаваб хъели:

-Йиклелее, ши олгее увгьойнний, Эвлиябышин Одклуний са тема алгъаалн садибын Китаб водун?

-Гьоъо. Йиклел водун, - джаваб хъели Алгмаде.

-Вас йиклелее, мана гьиджоо тема вухъай?

-Масихни гьалклеена, - эйгьи Алгмадее.

-Йигьни суалысын джаваб мани те-майка багьлыда водун,-эйгьи Гьалмыдее. – Пейгьанбарарши увгьойка

, Масих Ибрагъамни, гооне Давудни
насылыкена ворна.

- Алгъмад сабара гагна
къайиххыйнчил` фыкырамишхъа, гооне
хыйглан:

- Малгъадод де? Манчини (пророче-
ствайни) гьалкее алтрафлы гаф гъааъас
дишде?

Гьалмыдее хыллийна манзил` гъаву
гийгъал:

-Са элеес, 4000 сenna гыхъа, Аллагъ
Ибрагъамыква йишонхъа. Гьалше
манкьукле Аллагна гьаммазва (Ал-
лагъна халил) эйги. Аллагъе Иб-
рагъамыс (манке манкьукле Ибрам ва-
ний эйги) джуваб гьуво. Мани
джувабыхъаб инсанаршини меega
хабна маъна вухъа. Тауратее (Мусай-
ни Хьони Китабе) одкун водун:

Гьаммашийнкъее Ибрамыкле
увгьойн: «Гьасре йигъын олкаий
йигъни деккин хав, гьоора Зы вакле
гъагвасди члиейлхъа. Зы ваке халдын
миллет` турамишаъас ва вал` мугъа-
етхъес; Зы йигъын а дараджа ахты

хъааъас. Вас гьу1рматааъани инсанаршини ооъаб йизда ра1гъым вухъес, вас писин гъаъанкъуни ооъаб йизда писда агъ вухъес; Гыргыни дюнйейни миллетбыше ма1ргъаматыйвалла ваке алебт1ас». (1)

Аллагъе джусаххъа, халдда сенбынана ника1гъеена, кул`фат (ушах) дешда инсан хъортлул`. Ибрагъамыс дюнйе гъелес джуваб гьуво. Манчиле гъайре джуваб гьувы -джуке халдын миллет турамишхъесва ва джун до дюнйейл` эн ахтыйн эн ац1ан ихъесва увгъо. Гьувойн джуваббы Аллагъе к1ат1ба-к1ат1 быкырауынбы. Энки вааджибыныд алхрее гьувойн джуваб ыхъа - Аллагъе Гъааъанкъеве Ибрагъамыле дюнйейлхъа миллетбы къахувы. Мани джуваббыше Масихни гъалкеедын тасдикъбы водунбы, мана Ибрагъамна дих ихъес ыккан, манкъуле Аллагъе быкырни дюнйейлхъа ра1гъым къахувы.

- Ненчене вак1ле ац1а, ман джуваббы Масихыква алакъада ыхъай, бел`ки ме-

рункъукамы водунбы?- Алгьмадее хыйглан.

- Таурат хьалбаххъанкья , ман ашка-рехье водун,-джаваб хъели Гьалмыдее. – Сабара вахтале Ибрагьамыс кьолйре дих гъувы: са- джунни хъунащейке Сарайке, джун дойид Исакь, а кьолдъэсын – Сарайни нукарыке , Гьааджарыке; Манкьун дойид Ысмааылыхья. Аллагьна колга Ысмааылыл вухьейиб, Манкьвее айдында Ибрагьамык1ле увгьойн, Масихни гьалкеедын малълумат Исакьыле хъелес:

Аллагье увгьойн: « Йигьни хусусы хунаще Сарре вас гаде ухас, манкьук1лед гъу Исакь ва эгьес. Зы манкьука эвлия Савда гьивт1алас. Мана Савда джунни хьикъалийни нассылысыб гьамашийсда вухьес. Ысмааылыле ихьессе гьихья , зак1ле гъу кьайиххьы: Йизда ралгьым манкьуле ооаб камувхьес деш. Зы мана тохумыквана гьаъас ва манкьуке кьабына нассыл халбхьяаъас. Мана йиц1укьални пач-

чагына дек`ихьес. Зы макьуке халдын халкъ турамишаъас. Амма Йизда эвлия Савда зы Исакьыква гьааъас. Мана вас Сарре хьоолни сен ухоохас». (2)

-Гьоъо. Аллагьее Ысмааыл` тадбыраъу, мана алрабаршина баба-дидейыхъа,- эйгы Алгьмадее. Амма шакле, мусурманершиклe, ацлан – Аллагье дунйейлхъа халбба Джун Вакилар, Пейгьанбарар Ысмааылни нассыленчен къахову.

Гьалмыдее эйгы:

- Исакьыхъаб къоёйре гадебы вухъа-Есавый Якуб. Аллагье ачухда увгьойн , Масих Якубни нассылыкена ихьес. Манчини гьалклеена хабар Вуджее Якубыс никлее гьагавъу:

« Зы – Гьаммашийна, йигъни деккина Ибрагьамнайый Исакьна Аллагь ворна; гьу гьалше къалирхъуйн члие зы йигъни нассылыс гьелес. Йигъна нассыл, члийелин тооз хьинее, халбна вухьес. Мана магърыбыле машрыкьылхъа, къузайле гунайлхъа

еймишивхъес. Дюнйейл`ни гыргыни
инсанаршилхъана

ма1ргъаматыйвалла йизда вале ва
йигъни нассылыле еймишивхъес.(3)

- Зы матехъена, Аллагъ Якъубыква
йишойнхъайнкъа1, Манкъвее гыйд Иб-
рагъамыс гъувоин джуваб текрар гъаы, -
эйгъи Алгъмадее.

- Иш гъамаа вобна, ман йишон са
гъувоини джувабни гъалкъеедын , ман
архайле –архайлхъа хъелен водун,-
джаваб хъели Гъалмыдее, – амма
Алгъмад, вак1ле къеджен хъинне , Ал-
лагън ниятее ыхъайн гыргын джа-
маба1тбы дюнйейлин Яъубни невайле
ма1ргъаматау1.

- Гъалшде зы къаммишехъи гиргъыл` ,
Масих мер Эвлиябышди одк1унийна
а1сас тема вухъай,- шадехъи Алгъмад.

-Гъалкъен водун,-тасдикъаъа
Гъалмыдее. Израилни духйебышди
алрее ха1дда хизанбы ыхъа. Суал
медынчее водун, Аллагъе гыргын-
къулхъа гъихъарау1инне Масихни
гъалкъеедын сир?

Аллагъе сечмышауна манбышди
а1рее Паччагъ Давуд ва манкъус а1валат
йишонавъу ва джуваб гъуво. Аллагъе
Джунни караматбыше ашкарау, Масих
Давудни нассыленчена ыхъес. Пейгъан-
бар Ишаяхе, Давудыле хыйгъа 200 сен-
на ешемишхъайни, Есеягъаршина тохум
гъбхыйни йивыква тутушмишавъу. Есей
Давудна дек`ыхъа. Ишаяхе увгъойн : «
Мани хизанеенче Мана хыгъечлес, Ал-
лагъын Рыгъ манкъус хыгъечлес,
Манкъвее къаанун адлес, Манкъвее
Дженнетик акаран Олка къурмишаъас,
мааъад эйхъен гыргын Аллагъык1ле
ацлахъесын. Ишаяхе одк1унийн:

Есейни кокеенче Цик1в хыгъе-
ечлес, манчини кокаршике Йив
аляалес . Мааъад Гъаммашийнкъуни
рыгъын, диндж алет1ас. Манчин
хъодкуда касибаршин силист
къац1ак1ванас, хъодкуда манбышин
суалбы гъа1ллаъас... Мани йигъыл`
Есяйна Кок джамаъатын лышан ихъ-
ес; Манчисахъа джамаъатбы салес ва

Манчин диндж алятаҥан джигга зияратылхъа саклалас.(4)

-Илякаас, зы хьоркурае кьаммышхъа,- эйги Алгмадее,-Аллагье ашкарауйн Масих ихьесда Ибрагьамна, Исакьна, Якьубна ва Давудна нева ыхъай.

- Гьалхълыра ворна!- шадда Гьалмыдее эйги.-Ши Инжил хьалбаххъанкъа, шакле кьеджен Масих караматбышиква дюнейейлхъа ары. Манчихъа гора Инжил нассылбышиле гийгьал. Манчин гьагван – Масих Ибрагьамнайи Давудна нева ыхъай.

-Маньд са тасдикъ , Эвлиябышди Одкунийна алас тема – Ылса, Мар`ямна дих ыхъай,- Алгмадее шенкъун джуваб быкыраъа.

- Вакле ацланне, Гьалмыд`, захъад медын халдда суалбы водунбы. Зы умыдыква гозетяасын йишин хьалесын горуш .

Аллагъ са ворна

-Гъиджоойи вакӀле къеджи?- хылена хъейибле тӀуб къалхымишавъу, Алгмаде хыйгӀан.

-Са хылена хъейибле тӀуб,-ахъална гъаъа Гъалмыде джаваб хъели. Мана къамишхъана, нишеехъайий Алгмаде ман хыйгӀан ыхъай.

- Гъалмыд`, гъу са Аллагъне ворнава эйгъи, дешхъее хъебыйре?- Алгмаде мед хыйгӀан.

- Мункум вобна вакӀле гыргын ичи йизди динын къамишехъи дехъес,- хъели джаваб Гъалмыдее. – Зы са тек дюнйе идхъыныйнкъулхъа , халйбыйи чӀиебы яратмишауйнкъулхъан,-

ГъуӀкумнанкъулхъа, Гыргы-
нацӀанкъулхъа, Гыргынанкъулхъа инам
гъаъа.

ВакӀле ацӀанне, йизди динын диб Эвлиябышди ОдкӀунеече гийгӀал водун, мааъад эйгъи водун- Аллагъ са ворна; Ман гъалкыйкъат джуваббы Эвлия-

бышди Одклунийни гьар джигабышее
гьагва ва эйгы водунбы.

-Аллагьыхьаб садибба хьейибле сифатый са сифат вухьес мункум дешда, масалан: $1+1+1=3$ эйхьи, а 1 деш, хьейибле тлуб кьалхымишавьу мер Алгьмад джунни джувабыл`илейзар.

- Гьу хьулейре Алгьмадне ворна, сане 1дешхьее кьолйрене?-Гьалмыдее Алгьмадыке хьийглан.

-Гьел`бедти, са,- эйгы Алгьмадее.

-Аллагье вас джаный рылгь гьуво. Йигьын джан Алгьмадыннее?- хьийглан Гьалмыдее.

-Гьел`бедти, - эйги Алгьмадее.

-Бес йигьын рылгь Алгьмадынне водун

Гьоьо, - нишеехьайий ман эйгы ыхьай кьаммышхьа, кыгьыл`да джаваб Алгьмаде хьели.

Бес ньяьас Аллагь хьебни сифате дехьи, агар манкьвее ши кьолни сифатее ибхьынийнкьал,-Гьалмыдее эйгы.

Алгьмадын джаваб гозет`гьидьяу,- Гьалмыдее хьийглан:

- Эгъес, Аллагъ дагъамын тайфа водун, Мана хъебни либасе ворна. 1x1x1 нимееганне ихъес?

- Са,- кыл`ни сесеква джаваб хъели Алгъмадее.- Ылса , Мар`ямна дих, инсан ворна, а Аллагъна дих дешорна. Гъу инам гъаъанне, Масих Аллагъна дих ыхъайлхъа?- баджидра Гъалмыдихъа Алгъмад иляккы, хыйглан.

-Гъу нягъалрне фыкырамишехъи, зы нишилхъа инам гъаъайий?- хыйглан Алгъмадее.

-Закле хъодкуда ацла деш, амма фыкрамишехъенна , гъу инам гъаъа ихъес Аллагънийий Мар`ямни алрее алаакъа ыхъайлхъа. Малгъар анбышис гаде ыхъа.

-Астагъфирлагъ Аллагъ! (Багъышеъэ Аллагъ!)- сесеква Гъалмыдее зйгъи. – Зы малгъад мысаджад гылсабау деш ва малгъар фыкырамишехъенар Масихни закле къадже деш.

Алгъмадее малъдалхъа мед хыйглан:

-Бес нишилхъане гъу инам гъаъа?

-Зы инам гъаъан са Аллагъылхъа гъаъа, Мана гъаммаше, дюнйе къурмиш-

хьессе джар ыхъана. Масих айрессе гыхъа джад Аллагъе дюние идхын,- эйгы ГьаӀмьдее. Инжилее одкӀунодун:

ЦӀедда Джуваб ыхъа, Джувабыд Аллагъыква ыхъа, Джувабыд Аллагъ ыхъа. Ман Аллагъыхъад цӀедда ыхъа. Гыргын квар Манкъуке хъады, гьидчут Мана дена яратмишхъа деш. Манкъусанее вобна ыӀмыр, мана ыӀмырыб инсанаршин Нур водун.(1)

-Аллагъе дюние Джувабыква идхын, дюзида дишее?

-Гьоьо, дюзида. Аллагъе увгьойн: Ва Ихъен! Ыхъайн (кун фа якун),- Алгьмадее эйгы.

-МагьаӀд, Аллагъе Джуни Джувабык-ва дюние идхын. Ман Джуваб Аллагъыке хьигъеечӀу, Аллагъын тика ыхъа ва манчис Аллагъе гьаӀракат гьуво. Няхъа ман Джуваб къахувеейид, мааъаб ыӀмыр гьар джурайӀ на яратмишивхъа.

- Гьоьо, зы вака разийра ворна, амма джуваббышда «Джуваб Аллагъ ыхъа» мӀаънаа гьиджон вобна?- хьийгӀан Алгьмадее.

-Гы1сабаъас зы диван гъаъани джигее шагдаыйвалла гъааъа. Зы йизди джуваббышике джураъас ихъес деш, манбы йизын сура водун,- джаваб хъели Гъа1мыдее. Зы вака гаф гъааъанкъа1, йишишин джуваббы йишин тикабы водунбы. Йишди джуваббыше , йишди адын кар водун. Аллагъе дюниё яратмишаъанкъа1, Манкъвее увгъойн Джуваб, Джука Садибын ыхъа. Аллагъ Джуни Джувабыке джураъас эйхьи деш. Ман Аллагъын гъаммашийн Джуваб водун, Ман Джука саджигеедын водун. Манчин Джун гыргын хасиятбы гъагва. Ман Джун Джуваб Ы1сайка, Мар`ямни дихыква къахувы. Одк1унодун:

Джуваб инсанылхъа садк1ыл ва шалхъа аликкы. Шак1ле къаджейнбы манчин гъа1ракат, гъа1ракат, Вуджее гъувойн манчис. Хал1йбышди Деккина Дих, ма1ргъаматын ва гъа1клен-Йидж водун.(2)

Гъа1мыдее гаф гъааъа:

-Гыргын, Аллагъее Джунн гьаклее
увгьойнбы, гыргын эвлия хасиятбы
масхыс гьуво.

Аллагъ эвлияра ыхьа. Масихна эвли-
явалла инсанаршиклеле къавджейнкьал,
манбышиклеле Манкъуле оона Аллагъна
рагъым хьуваацлы.

Аллагъ Мулгъуб водон. Масихын
Мулгъуб къадже, манкъулхъан Аллагъын
Мулгъуб инсанаршиклеле къадже.

Аллагъ эн Гуджнана . Масихын кара-
матбы - хьинел`ооъар икырий, мыцбы
клитлоклалауй, кык халдхъауй,
быркынбышис ишых хъалаяуй,
гьабтлуйнбы учлур хъавъуй-къадже, ин-
санаршиклеле Аллагъна гьулкум, гудж,
мапргьаматыйвалла ваацлавхъа.

-Бес Аллагъ нягьалрне гыргыни джи-
геехъа усылехьы?. Масихыква Аллагъ
айхананкъал, шавулхъане манкъвее
Дюнйе гьассыр?- хьийглан Алгъмаде.

-Алгъмад, ши клан дешди дерьягье-
ехъа долче кледчу хъян алвуххее, ман-
чин анализ гьъанкъа шаклеле къадже-
сын- долчеени хьиненыд, дерьягьеени

хьиненыд дад са ихъес. Гьаммашийна, Гьргынанкъална, Гуджнана гьргынанкъал ворна ва Вуджир са ворна. Манкъвее Масихни донее Вудж Джун гьалракатбы ашкарау. Гьаммаше Мана Гьргынанкъал гьийхьарна ворна.

-Аллагь инсанни донее эйхьена дешки, - Алгьмадее эйги. -Шаке Аллагьыс нениджаб карее къадагьа гивхъес ваалхас

деш. Нягьалдне шаке эгъес алхас, Гьргыналханкьуке ман гьаъас «алхас деш»? Манкьуке гьргын кар гьаъас алхан, дишде?-хьийглан Гьалмыдее.

-Гьоьо. Гьел`бедти. Манкуке гьргын гьаъас алхан. Анджах зы инам гьаъа деш, Мана инсанни донеехъа эчлева,-джаваб хъели Алгьмадее.

-Яхши, йишин джуваб мани карее хьоолн, манчин засый вас дагьамийвалла турамишааъа. Ааджах Аллагьыс дагьамийвалла нишееджаб дешда. Манкьуке , гьиджойи джус гьаъас ыккан , алхалсын. Гьу гьиджоони бес эгъес, агар Аллагь гьёбхьанни колани аанче

Масихьква ишонаъа гиргьыл`нахьий?-
Гьа1мыдее хьийг1ан.

Агьмад ськ1ыл`ра фькьырамишхьа,
джулед алхьа клухьике алхьэна гьаъа.
Мана къамишхьана – Аллагьыс инсанни
доне ары1 вудчат дешин кар водун.

Гьа1мыдее гаф гьааъа:

-Агьмад фькьырамишхье, джук1ле «
Аллагын Джуваб», «Аллагын Рыгь»
эйгьена Вудж гьищуйий? Эвлиян Рыгь-
Аллагьыква саджигее водун.

Шак1ле ац1ан , Аллагын Рыгь
Мар`ямни джанеехьа клееч1у мана
вухьне йихьа ва Масих ухooхьы. Джабра-
ил маляанке малнкьык1ле увгьойн:

Эвлия рыгь вас эч1ес, алхь хьинне
Ахтгьинчина гудж ярамишивхьес.
Манчихьа гора ушахьыс, гьу ухooхьий-
ни, до «Эвлия» гьелес, сайид «Ал-
лагьна дих».(3)

Суал гьамааъад водун, гьищуне Мана
ихьес, дюнйейлхьа малгьар арына?

- Агьмад, гьу Масихни деврее дохтур
ыхьанахьий, Манкьуни метилк1еехьа

гьиджони окланас? До гьиджони гиххьес?

- Зы окланасынний «Ыса, Мар`ямна дих», - джаваб хъели Алгмадее.

-А един до?- Гьалмыдее хыйглан.

-Мар`ям, - Алгмаде джаваб хъели.

-Гьалше деккин до, - алхъанайка Гьалмыдее хыйглан.

-Манкьухъар дек`ыхъа деш, - алхъанайка Алгмадее джаваб хъели.

-Гьел`бедти, мани джаргее хатний гиххьес, нягас увгее чиел`на дек` Масихьухъар ыхъа деш. Анджах шаке джад ши хыйгланан: ненченане Мана? Нечене мана «Аллагын Джуваб» ва «Аллагын Рыгь» донана гяры? Гьищуне мана ворна? Вуджее джад эйгьен:

...Аллагын гней – Мана ворна, Ненаий хайбышеенче ары, дюнейеис ымыр гьоолена. Зассхъа ненайи арайли, мана мыссыра мысadjар ахвас деш, ненквейи Залхъа инам гъаъа, мысadjар хьиняхъа гьхъанас деш.(4).

Зы – ичлудын гней, хайбышеенче адын. Ненкъвее манн гней одхъан, манна гъаммаше ешемишхъесда. Ман гней- Йизын джан водун, ман гъелен дюнйейл` ымыр вухъеджинва.(5)

Алгъмад, Мана арына джуна ымыр гъалкыкыайс гъевлес, инсанаршини хатиреяхъа - Ненкъвейий къеджен гней одхъун ва хъян илѣдгъу джон джан гъалракатее гъуваджи. Ненкъвеейи Аллагъе гъувойн гней одхъан, манкъухъад рылгъ ихъес, мана гъаммаше ешемишхъесда. Ненкъвеейи Масихылхъа инам гъаъа, манкъуклѣ мысвалла , хинехъа гѣрхъанна ымыр къавджес деш. Зы манчике илгъечлуна. Алгъмад, Масих-Аллагъна вале къабсырна Гъалкыйкъа вобна.

- Зы манчис гъале гъаззира дешѣрна. Йизди вуклѣе халда гъар джурайлин фыкырбы водунбы. Зы къаммишехъена, йигъни динни гъалклеедын йизын олгилин фыкырбы хъодкуйнбы ыхъа деш. Зы гъалше къаммишехъи гиргъыл`, гъу са Аллагъылхъа инам

гъаъа ыхъай ва Мана Масихни доне ары
ыхъай. ВакӀле ацӀан, зас Масих
йикӀеенче ыкканна, амма джаваббы
тӀбалаъан суалбы захъад гъале
оӀгиленбы хьинне мейнд водунбы.
Гъалмыд`, дора хьыгънийни элеес ман-
чис джаваббы тӀбалаъас!

Аллагъ ва инсан

-АӀхреени элеес йишди аӀрее вухъай-
ни гафыни гъакӀее, зы гъалшдер фыкы-
рамишехъи ворна, - АӀгъмадее эйгъи. -
Цедда гъу увгъойн , ЫӀса, Мар`ямна
дих- инсанорна, хъийгъа,- Манкъуни
донее Аллагъее Вуджее Вудж ары.

Гъищуне мана ворна? Дешхъе шу Ма-
сихыке, Мар`ямни дихыке Аллагъна Ди-
хне хъау?

-ВакӀле ацӀанне, АӀгъмад, йигъни
суалын джаваб , Аллагъыква гъайни ва
гъамашни дюнйейл` саджигее ешеми-
шивхъес халбхъааъан мыкӀей водун,-
джаваб Гъалмыдее хъели. Агар ши инса-

ныке Аллагъ гъаынахъи, ши халбна бун-
нагъни (ширкний) къазанмышааъас, ам-
ма Эвлиябышди Одкӱнее эйгъен, Ал-
лагъ инсанни донее ары, инсан деш Ал-
лагъни доне.

Масих инсан хьинне едике ыхъа, ши
гыргыба манчика разийба вобунбы.
Эвлиябышди увгъойка, Мана Ибрагъам-
найий Давудна нева, Мар`ямна дих вор-
на. Амма къаховойбыше, гъале Масих
ыхъессе гъийдни, эйгъен - Аллагъе
увгъойн , Вудж Масихни доне шасахъа
айрес,-Гъалмыдее хабар гъааъа.

-Вас эгъес ыкканан, Ысайни ваки-
ларшикллейий пейгъанбарашиклле ацла
ыхъа, Вудж Аллагъ Масихни доне айрес
ыхъай,- матхъа Алгъмадее хъийган.

-Эвлиябышди Одкӱнийна алас те-
ма Масих вобна, манчихъа гора ма-
тивхъес вуккан деш. Аллагъее Масихни
гъалкӱедын гъалкъийкъат гъале
пейгъанбараршис ашкарау!- эйгъи
Гъалмыдее.

-Мани Одкӱнее гъагве закӱле манн
джига,-хааишаъа Алгъмадее.

Гьалмыд` са дакийкьана фыкыра-мишхьайле хыйгьа, эйгьи:

- Аллагье 700 сenna йишди эрайле гыхьа пейгьанбар Михейиле ашкарауйн – Масих Байт-Лахем донани шагьарее едике ихьес. Мана гьале едике ихьессе джар , донийейл`ыхьана.

Вифлеем - Ефрафа, гьу Джу-гьултеершина кыль`на шагьар вухь-еейиб, вассе Зассахьа Мана хьигъечлес, Манкъвее Израилис халбвалла гьааъас, Манкьуна нассыл авалыйке гивийгьал вобна.

Масих гьалклерар Байт-Лахеме едике ыхьа. Инжиле одклунодун:

Юсуфыр галилеяршини шагьар Назаретеенче Иудеяршисахьа аркын, Давудни шагьареехьа, няъас увгье мана паччагь Давудна нева ыхьа. Мана Мар`ямыква саджигее гьылсабыс аркын. Мана вухьне йихьа ва ушах гозетягьа ыхьа. Вифлее-мее ушах ихьесда вахт дёлес хьувхьа. Мааъад малнкъее цледдыйн ушах ухоохы. Клулалбышеехьа

гьиртлыл` ва гьайванни тлынеехъа
кӀеччу, нягас увгъее ятахаане ман-
бышисда джига авайку деш.(2)

Суал гъамаа водун, Гьыщуне Мана
ворна бес, едике ихъесседжар , ешемиш-
хъана? Вудже джад наразийни ягьудер-
шиква Иерусалимее гаф гъааъанкъа1
увгьойн:

Вушда дек`Ибрагъам шадхъенаний,
Йизын йигъ фыкреехъа хъадыйнкъа1.
МанкъукӀле манн къаджейн ва шад-
хъана. Вахъад хьоцӀал`сенид дешин,
нягъарне вакӀле Ибрагъам къадже?-
джулгьутӀеерше Манкъуке
хъидглынау. Ылсее джаваб хъуво: Зы
шокӀле гъаӀкӀен эйгьи, Ибрагъам
ихъессе гьихъаджар, ЗЫ ВОРНИЙ!(3)

ШакӀле ацӀан, Ибрагъам 2000 сenna
йишди эрайле гьихъа ешемишхъа.

- Масихе Вуджее тасдикъаъан , Вудж
ыхъана Вудж едике ихъесседжар гьихъа,
- эйгьи Алгъмаде.- Няайи пейгъанба-
рарше одкӀун, Аллагь вудж Масихни
доне айрес ыхъай?

-Манчини гьалкее Эвлиябышди
Одклунийни халда джигабышее эйги
водун,-эйги Гьалмыдее. Ишях
пейганбарее Манкьуни гьалкее эйги
водун, Мана няарый ихьес, Ыса,
Мар`ямна дих няайи халрхьихьес.
Манкьвее гьаммашийн олка яратми-
шаъас, Манчин дибьд Аллагьын дюнье
ихьес. Манкьвее, Давудни невее хьинне,
манчис регьберийвалла гьааъас.
Пейганбарее Масихна либас , гьаар до-
бышиква гьаагва.

Манкьукле эйгенний:

Чагъа шас ыхъа, Дих шас гьуво!
Манкьуни мыгабышилхъа (гарда-
нахъа) гьолкум гивхьес ва
Манкьукле эгьесын: Караматбы-
шиквана Мислягатчий, Гьулкумнана
Аллагь, Гьаммашийна Дек`, Сулгь
гьелена Регьбер. Манкьуни гьоку-
мышъадый дюнейхъад алхир дешин;
Давудни невайн олкайс гьамма-
шийс хьобкуна паччагьийвалла
гьааъас.(4)

Шакіле ацлан, Аллагъе гьелени до-
бышее инсанын хасиятбы гьагва. Бес
гьищуне ворна мана, шавукілене эйгь:
Караматбынана мислягьалтчий,
магькамна Аллагь, гьамашийна Дек,
Князь дюнйейна?

- Закіле кьеджен, нягьалрнайи Масих
пейгьанбараршини увгьойка ыхьа, заке
Манкьуна либас йишонаагьас ваалхасда,
эйгьи Алгьмадее. – Амма нан джуваббы:
« Аллагь, Вудже идхьынни дюнйейлхьа
айресда» гьалкенбыне водунбы?

-Закарийна дих, Йалгье, Масихна тай
ыхьа, - эйгьи Гьалмыдее. – Инсанарше
джон бунагьбы акланеьэджинва, туу-
байлхьа хьаваледжинва, инам
гьеьэджинва, Мана Аллагье кьоховуна
инсанар, Масих айрессе гьихьа, гьазира-
агьас. Йалгьейке хьидгьынауинкьал,
вудж гьищуйи ва нягьасый Аллагье вудж
кьахову, манкьвее джаваб Ишаях
Пейгьанбарни джуваббышиква
сакіалау:

Сес алршеле хьады: «Тлазыл`
Гьаммашийсда йалхь гьазирееьэ, ач-

мышееъ музарайбышее йишди Аллагъыс! Гыргын чокак` къалхымышеъ, гыргын сувабы , этякбы гыкки хъеъ; тап-чокакна чӀие гьамавареъ, къуернан джигабы хьадахъеъ. Гьамашинкъуна дараджа ачухувхьесда, ва гыргыни инсанаршиклӀе мана къавджесда». (5)

Ишайхее хаарни паччагын арыӀ къаджесдимее, тӀазыле ачмышавъуна хьобкуна, дюзина йӀалхъ гьаагва. Алгьмад, гыщуне бес мана паччагъ?

-Пейгъанбарни увгьойка , мана Гьамашийна, ши ыӀбадат гьаъана ворна, - Алгьмадее фыкырамышхьа джаваб хьели.

-Шас аннамишехьен,-Гьалмыде эйги.
- ОдкӀнийн медын джига хьабы ши хьалдахьалнкъа:

О эл`чий, Сиону югна хабар вуккеккана, илхьечӀе ахтыйни сувалхьа!
О эл`чий, Иерусалимылхьа шадна хабар вуккеккана, йигын сес ахты хъеъ! ХьыӀмайкъан, ахтыхъеъ; Иудершини шагьарбышиклӀе эгье: «

Гъаайна вушда Аллагъ». Гъаайна
Гъаммашийна Есси олхъа, манкъуни
хле гъулкум вобна. Гъаама Манкъуна
пай Джука. Манкъвее, пешекарес
хьинне, джун сюриь ухьийхъан: хы-
лехъа гейбы алятлы, коксийл`
ташмишааъа ва чини едьяршил`
мугъаетехьи.(6)

Масих дюнйейлхъа, гыргъини иман-
нани инсанршис, Пешекар хьинне ары.
Вуджее Джунни гъалкlee увгъойн:

Зы югна пешекар ворна. Югни пе-
шекарее джуна ылмыр даварааршди
меега багъышааъа. (7)

Алгъмад, бес гъалклерар, пейгъан-
барни увгъойка пешакрани донес
гъищуне айрес?

- Йизди увгъойка, манкъвее эйгьи во-
дун ши Ибхьынни Аллагъни гъалкlee,-
клорааленче нафас алетлу Алгъмадее
эйгьи.

Гъалмыдее меб гаф гъааа:

-Алгмад, гъу къаммишхъа ихъес, Масихни гъалкеедын гыргын караматбы Ысее, Мар`ямни дихее быкырау.

Масих ихъессе гыхъа Джабраил маляаик Закарийсахъа (Мана пейгъанбарна декна гылсабаъы) ары хабар гъавъу, ихъесди духайхъад гыджоо гъалракатбийи ихъес:

Едике ыхъайни йигъыке манкъухъад Эвлиян Рылгъ ихъес. Халббанан исрааилбы Гъаммашийнкъулхъа, джони Аллагъылхъа савалляаъас. Пейгъанбар Ил`ясыс рылгъ ва гудж гъевлес, манкъвее деккяршини духйебышин мулгъуб утлумеъджинва, иман дешинбы иманылхъа абляаъас, халкъ Гъаммашийна айрессе гъазирааъас.(8)

-Алгмад, Инджилни увгъойка шавусне Йалгъе Пейгъанбарее ылбадат гъаъы?

-Манкъвее ылбадат Гъаммашийнкъус, джони Аллагъыс гъаы. -джаваб хъели Алгмадее.

-Йа1гъе едике ыхъайнкъа1,-
Гъа1мьдее эйгы, - Закарее джуни тезеда
ыхъайни ушахыс ыбадат гъаы:

- Гъунар, кул`фат, Оорункъуна
пейгъанбар ыхъес ,няъас увгъее Гъам-
машинкъуни, Гуджнанкъуни гыйр ,
Манкъус йа1хъ гъазирааъа ийкарас.
Бунагъбышике гъувааджен Манкъун
ва1ъазбы инс анаршилхъа гыхъар-
аъас. Йишди Аллагъыхъаб ра1гъым
вухъайхъа гора, Манкъвее шас
ха1йбышеенче Мич1еедиин Су1и
къихелес.(9)

А1гъмад, гъа1шде гъу къаммиш-
хъанане, Ишаях Пейгъанбарни, Джабра-
ил Маляаикни ва Закарийни увгъойка,
Йа1гъе Пейгъанбар Гъаммашийнкъуле
гыйр айрес, манкъухъар хъигъна Вудж -
Аллагъ айрес.

-Гъоъо, зы шагъадыивалла гъааъана,
ман кар Масих ары1ле хъийгъа тасдикъ-
хъайн,-джаваб хъели А1гъмадее.

-Гъо, лап к1атба-к1ат,-эйгы
Гъа1мьдее. - Давудни шагъарее Байт-
Лахемее Мар`яме Масих ухойнкъа1, Ал-

лагъни маляанкее сабара чолеени пеше-
караршиклеле увгьойн:

-Хьылмаалкъан. Зы шоссахъа югни
хабарыкьва ары. Манчин гыргъни
джамагъалтыс шадвалла аблес!
Давудни шагъарее кыйна вушда
Аазад – Масих едике ыхъа! (10)

Масих- Вудж Аллагъ ыхъай , мед-мед
Инджилее тасдыкъаан. Вуджее джад
увгьойн:

Зы ва Дек` - са ворна. (11)

-Хьоманчеджад захъад Ылсайлхъан,
Мар`ямни дихылхъан захъад халдын
мулгуб ва алшкъ ыхъа, - Алгмадее
эйгъи. – Анджах садджу гьалше закле
ацахъа, гышцуйи Масих ыхъа, нишисый
Мана дюнейлхъа ары. Гьалмыд`, гьу
зас валъааз`гьевлесдимее , йигъна вахт
авкланавуйхъа гора, вакле йиклеенче
зы «Сагъул» эйгъи.

-Алгмад,- серрасыда эйгъи
Гьалмыдее,- Масихылхъа инам гьавава
Аллагъе йигъын бунагъбы алетласынбы
ва вас гьаммашийн дюние аваакес.

Масихее, олумыле гьамхьа ,
учлурхьыхайнкьал увгьойн:

-Зы ичлурхьыхьана ва ылмырыкана
ворна. Ненкъвеейи Залхьа инам
гьаъа, лап хьиклвеейир - ичлур
хьихьесда. Ненайий ешемишехьи ва
Залхьа инам гьаъа, манна мысadjар
хьиклас деш.(12)

Алгьмад, Аллагье Масихни гьалкlee
гьелен нубгарыкван вирд алетис ык-
кананне?

- Гьоъо, закле кьеджен Манчин
гьалбысаъат йизын акка гета ыхьай,-
улахьа нагьбы сады Алгьмадее эйгьи.-
Нягьалбне зы манна Аллагьна пай
алебтлас?

- Ман дагьамын кар дешодун,- эйгьи
Гьалмыдее. -Йингьни йиклеени
джуваббышиква Аллагьыке диягьбы
гьеххье. Йиклее айханан Манкьукле
эгье. Манкьукле манн ацла водун. Ма-
сихее вале гьувона гьалкьийкьа кьабы-
лееъэ. Диягьбы гьеххье, Аллагь йингьни
джансехьа Джунни рылгьыква
эчледжинва. Масхни йалхьына

гъеѣджинва Манкъуке дилаг гъеххъе.
Мана, гъаікыйкьайни кумагыква,
йигънайий Аллагъни алреена алрачий
ыхъа.

Маігъар гъу Масих къабыляуіле
хъийгъа , Аллагъна пай хьинне, йигъни
ыімырее джурабаджур караматбы ыхъес.
Инжилын эйгъен. Гъу оогъанче гяры. Гъу
Аллагъыке тезе ыімыр къабыляаъас ва
Масихыле тезе алакьабы Аллагъыкван
ачмышааъас. Аллагъ йигъна Дек`ихъес,
гъу Джуна – дих. Ненкъвейи Масих
хъабыляу, Инжиле эйгъен:

Гыргынкъус деш, мана къабыля-
уйнкъус ва манъулхъа инам
гъаыйнкъус, Манкъвее Аллагъын
ушахар вухъес гъуікум гъувы.(13)

Манбыше садгжигее кубаар гъаыйле
хъийгъа, Аллагыс ыібадат гъаыйле
хъийгъа , шадда Гъаімыдее хъийган:

-Хошгел`ди гъу йишди хизанеехъа!
Гъаішде ши, Масихыле , Аллагъни хиза-
неебын чоджар вобунбы.

- Ацла деш сагьул-варул вас нягьалд
гьаъас ыхъай ! – шадехьи Алгьмадее
эйгьи.

Сагьул-варул Аллагьыс гьеъэ,
йиклел`аххье – гьаммаше гьеъэ. Ылса
Масихни диньы ылбадат гьаъанбышиква
алаакьабы гьувадже. Гьалше,
нягьалбий джунитябабышис Масихее
халбхавъу, ваке куб гьааъас ваалха:

Йишда Халйбышесна Дек`, гьасре
Йигьын до дараджайка ихъеджин!
Йигьна Паччагьийвалла хъавалена,
Йигьни йиклесдын няйтбы члиелид
халйбышеейд быкырхъенбы! Къий-
нийни йигьысын къалран Гней гьеле.
Гьу шас йишин борджбы багьышеъэ,
шинад йишди борджчершис багьы-
шаъасынбы. Шас гьалрамынчилхъа
майтх гьаъас гьымайсар, амма ши
иблисике гьуваадже. (14)

Манчеддын

Эвлиябышди Одк1унеенчен юшебы

Гьа1кыйкьайна Ург

- (1) Рим. 6:23
- (2) Иохан (Иоан.) 1:29
- (3) Откр. 3:201

Аллагъ са ворна

- (1) Иохан (Иоан.) 1:1-4
- (2) Иохан (Иоан.) 1:14
- (3) Лука 1:35
- (4) Иохан (Иоан.) 6:33, 35
- (5) Иохан (Иоан.) 6:51

Аллагъна Гьа1кыйкьа

- (1) 1Тим.2:5-6
- (2) Евр. 9:22
- (3) Ишях (Исаия) 53:4-7
- (4) Забур (Псал.) 21:1 = 15-19
- (5) Марк 10:05

Аллагъ ва инсан

- (1) Мих. 5:2

- (2) Лука 2:4-7
- (3) Иохан (Иоан.) 8:56-58
- (4) Ишayah (Исаия) 9:6-7
- (5) Ишayah (Исаия) 40:3-5
- (6) Ишayah (Исаия) 40:9-11
- (7) Иохан (Иоан.) 10:11
- (8) Лука 1:15-17
- (9) Лука 1:76-78
- (10) Лука 2:10-11
- (11) Иохан (Иоан.) 10:30
- (12) Иохан (Иоан.) 11:25, 26
- (13) Иохан (Иоан.) 1:2
- (14) Мат. 6:9-13

Бунагъ (Гунагъ)

- (1) Начало (Быт) 2:16-17
- (2) Рим.5:12
- (3) Начало (Быт) 3:15

Ибрагъамна дих

- (1) Начало (Быт) 12:1-3
- (2) Начало (Быт) 17:19-21
- (3) Начало (Быт) 28:13-14
- (4) Ишayah (Исаия) 11:1 -2,4,10